

ARENDALE KOMMUNE

Reguleringsplaner

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Dato: 04.07.2019
Vår ref: 19/8398-3
Deres ref:
Saksbeh.: Gidske Houge
Tlf.

Til oppstart av reguleringsplan for Arendal Idrettspark - byggetrinn 3

Kommunen gir sin tilslutning til at det startes opp arbeid med forslag til detaljreguleringsplan for Arendal Idrettspark byggetrinn 3, basert på de opplysninger som kom fram under oppstartsmøtet 27.06.19.

I følge plan- og bygningsloven § 12-8, annet ledd skal kommunen ta stilling til planspørsmålet så fort som mulig. Det må gis skriftlig samtykke til å gjennomføre varsling og kunngjøring om planoppstart.

Kommunen har gjort en konkret vurdering av om forslaget støter an mot statlige og regionale rammer og mål, overordnede planer eller lokale forhold i planområdet eller tilstøtende arealer, eller kommunens praksis i tilsvarende saker. Saksbehandler har i samråd med planavdelingen kommet til at forslaget ikke støter an mot slike forutsetninger. Det samsvarer med kommunens praksis i tilsvarende saker, der formålet er i tråd med overordna plan. Det er derfor ingen grunn til å motsette seg at planarbeidet settes i gang. Kommunen vil likevel gjøre oppmerksom på at det er stor usikkerhet knyttet til konfliktnivået i saken.

Kommunens reguleringsmyndighet er undergitt et fritt planfaglig og politisk skjønn. Et planinitiativ som er sluppet igjennom silingskontrollen i oppstartsfasen, kan derfor likevel bli stoppet når kommunen skal vurdere om endelig forslag skal fremmes og legges ut til offentlig ettersyn. Kommunen er altså ikke bundet av de tidlige vurderingene som ligger til grunn for denne tilslutningen.

Vedlagt følger referat fra oppstartsmøtet og rapport fra tidligere undersøkelser knyttet til naturmangfold.

Da formålet med planarbeidet er offentlig vil det ikke bli utsendt gebyr for oppstartsmøtet.

Med hilsen

Gidske Houge

Gidske Houge
Arealplanlegger

Brevet er godkjent elektronisk.

Mottakere: Stærk & Co AS v/ Turid Hagelia Korshavn
Stærk & Co AS v/ Lisbet Rake Zeiffert

Kopi til: EIENDOMSUTVIKLING /v Edle Iren Johnsen
EIENDOMSUTVIKLING /v Petter Tobiassen

Referat oppstartsmøte

Detaljregulering for Arendal idrettspark, byggetrinn 3

Saksnummer: 19/8398
Møtedato: 27.06.2019
Sted: Arendal rådhus, 5. etg.
Tid: 12:00 – 13:30

MØTEDELTAKERE

Forslagsstiller:	Edle Johnsen Petter Tobiassen	Arendal Eiendom KF
Konsulent:	Turid Hagelia Korshavn Lisbet Rake Zeiffert	Stærk & co
Fra kommunen:	Gidske Houge Nina Blomberg Carlsen	Planavdelingen, saksbehandler Planavdelingen, saksbehandler
Referat sendes:	Møtedeltakere	

Denne tilbakemeldingen fra kommunen bygger på de opplysninger og planfaglige forhold som forelå på det tidspunkt oppstartsmøtet ble avholdt. Planfaglige tema og prioriterte utredningsbehov for planarbeidet er forslagsstiller ansvarlig for er tilstrekkelig utredet ved innsending av endelig planforslag til kommunen. Verken oppstartsmøtet eller referatet gir rettigheter i den senere saksbehandlingen.

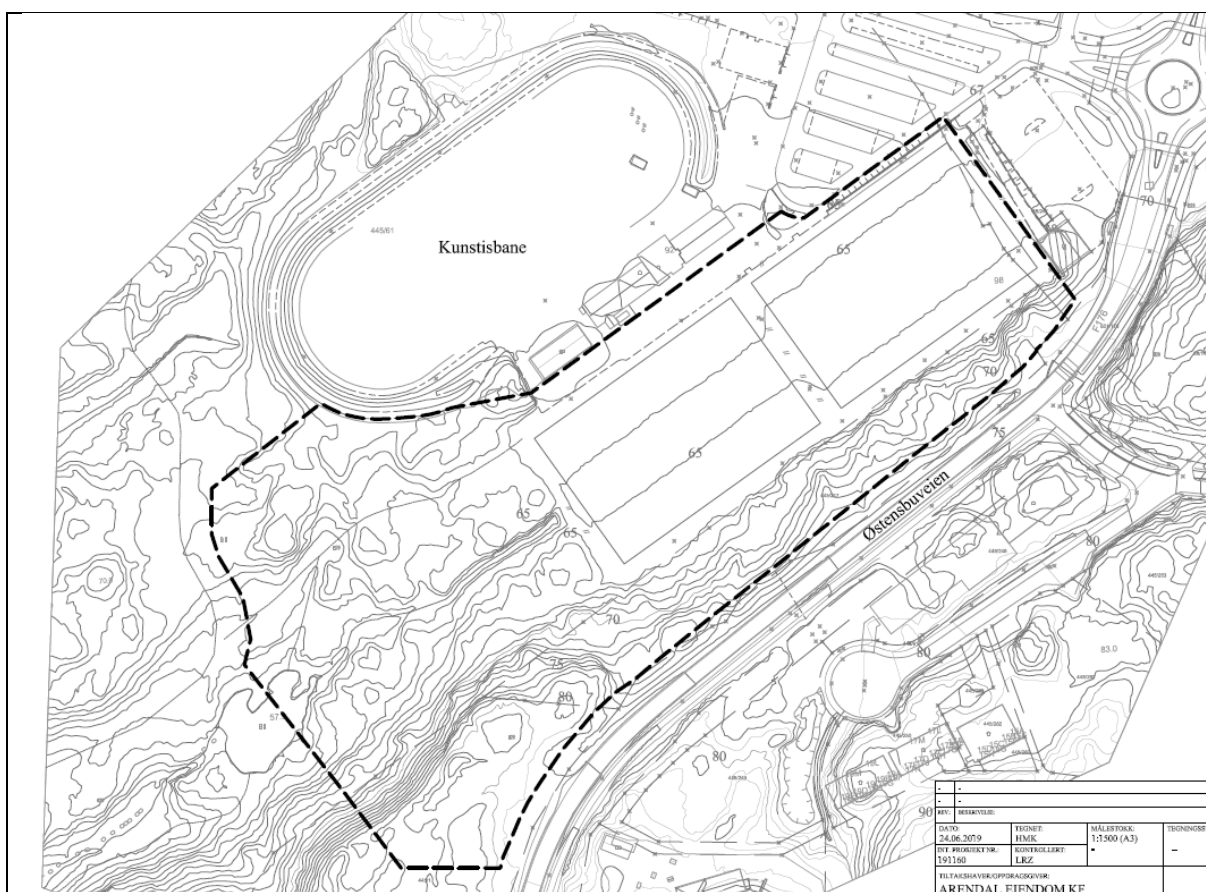
Informasjon om planen fra forslagsstiller

Navn på planen

Detaljregulering for Arendal idrettspark, byggetrinn 3

Planens avgrensning

Aktuelt tomt for lokalisering av svømmeanlegg, og eventuelt flerbrukshall, ligger innenfor Arendal Idrettspark i Myra-området.

I møtet ble det kommentert på at planavgrensningen bør strekke seg ut til opparbeidet rulleskiløype.

Forslagsstillers intensjoner/planide

Formålet med planen er å legge til rette for byggeområde som hjemler oppføring av svømmeanlegg med basseng på inntil 25 x 50 m og flerbrukshall med tilhørende garderober og fasiliteter. I tillegg skal parkeringsdekning vurderes, og ev. reguleres inn, herunder parkering for sykkel og moped/motorsykler. Eksisterende fotballbane må flyttes. Den nye fotballbanen er tenkt å ha mulighet for overbygg (tak over hele).

Tidligere sakshistorikk

Arbeidet med ny svømmehall startet med vedtak i Arendal Bystyre 31.08.2017, der det ble vist til ti års investeringsplan for kommunen, og der ett av målene er å bygge basseng i 2022-2023. Arendal Eiendom KF fikk bestilling om å utrede dette nærmere. På bakgrunn av bestillingen ble utredning gjennomført i 2017/18, og rapporten som oppsummerer utredningen ble behandlet i Arendal bystyre 20.12.2018. I saken ble det lagt frem flere mulighetsstudier, med alternative lokaliseringer av svømmeanlegg. Det ble vedtatt at Arendal Eiendom KF skulle igangsette et forprosjekt for nytt regionalt svømmeanlegg. I møte i Arendal bystyre 28.02.2019 var saken om svømmeanlegg på nytt oppe til behandling, og det ble da fattet et vedtak med 7 punkter. Det relevante punktet for reguleringsplanarbeidet er at bystyret primært ønsker å få til et regional/interkommunalt svømmeanlegg på 25x50 m ved Arendal Idrettspark.

AVKLARINGER ETTER § 2

Samarbeid, medvirkning og samfunnssikkerhet

Planarbeidet vil følge de vanlige prosesser for private detaljreguleringsplaner, med kunngjøring om oppstart og offentlig ettersyn. Dersom det er ønskelig stiller saksbehandler og konsulent opp på regionalt planforum møte. Dersom det er aktuelt med informasjonsmøte stiller også tiltakshaver og konsulent opp på slikt møte. På nåværende tidspunkt sees ikke behovet for et slikt møte.

Det ble i møtet diskutert hvordan en kan involvere ulike brukergrupper, idrettsrådet etc. Arendal Eiendom ønsket at involveringen skjer mot prosjekteringsfasen, da det er detaljene, og ikke reguleringsplanen, som vil få størst betydning for disse gruppene.

Krav om ROS analyse følger av pbl.

Konsekvensutredning

Nei. Formålet er avklart i kommunedelplan og overordnet reguleringsplan.

Andre utredninger om bestemte tema

Det ble i møtet diskutert om det må gjøres undersøkelser om mulig forekomst av trua art (garver), i henhold til bestemmelsene i kommunedelplanen for Myra Bråstad. På møtet mente en at dette hadde blitt gjort i forbindelse med den overordna reguleringsplanen for området. Saksbehandler skulle sjekke opp.

I etterkant av møtet har saksbehandler sjekket forholdene. Det er levert rapport til tidligere reguleringsplan, og kravet anses derfor som innfridd.

Felles behandling etter pbl § 12-15

Ikke aktuelt.

Hva kommunen kan bidra med i prosessen:

Ingen spesielle behov ble nevnt på møtet.

Behov for dialogmøter

Vurderes løpende.

Overordnet fremdriftsplan

Det er ønske om kunngjøring før ferien. Det må da settes på minst tre uker ekstra frist (slutten av august).

Arendal Eiendom ønsker førstegangsbehandling i 2019. Det er ønske om en reguleringsplan uavhengig av lokalisering av svømmehall, da behovet for en flerbrukshall uansett er tilsted.

Kontaktpersoner

Arendal Eiendom:

Edle Iren Johnsen, Tlf.: 91147684, E-post: edle.iren.johnsen@arendal.kommune.no

Petter Tobiassen, Tlf: 911 69 714, E-post: petter.tobiassen@arendal.kommune.no

Stærk & Co as:

Turid Hagelia Korshavn, Tlf.: 93096282, E-post: thk@staerk.no

Lisbet Rake Zeiffert, Tlf.: 90936620, E-post: lrz@staerk.no

Arendal kommune:

Gidske Houge, tlf 37013760, gidske.houge@arendal.kommune.no

Nina Blomberg-Carlsen, tlf. 37013814, nina.blomberg-carlsen@arendal.kommune.no

Er det aktuelt å stoppe planinitiativet etter § 12-8

Nei

Vurdering av fagkyndighet

Stærk & co leverer plandokumentene (plankart, bestemmelser og beskrivelse) og er kompetente til dette.

SAK / TEMA

Overordna planer og føringer

Kommuneplan 2019-2029: Hensynssone reguleringsplan gjelder.

Kommunedelplan for Myra- Bråstad: Avsatt til idrettsanlegg.

Det er knyttet plankrav for delområdene, og det er bestemmelser til videre undersøkelser:

- 1.3 Ved utarbeidelse av detaljplaner, jf pkt 1.1, må alle områder som er avsatt til fremtidige byggeområder i denne kommunedelplan være kartlagt av entomologisk fagkyndige i forhold til potensialet for leveområde for garveren, *Prionus coriarius*. Kartleggingen må dokumentere at realisering av detaljplanene vil være uproblematisk for arten.

Reguleringsplan for Arendal Idrettspark: Området er der regulert til anlegg for idrett og sport - idrettspark.

Det er knyttet følgende bestemmelser til området:

6.02 II er regulert til område for idrett og sport - idrettspark. Tillatt utnyttelse i %-BYA = 20 %. Innenfor området kan det oppføres bygninger og anlegg for idretts- og fritidsaktiviteter. Det kan etableres stier/løyper/turveier, interne adkomstveier, parkeringsplasser, gangveier og andre infrastrukturtiltak i tilknytning til nye bygg og anlegg.

9.06 Før det kan gis tillatelse til bygningsmessige tiltak innenfor byggegrensene i område II, som vist på plankart, må det være utarbeidet og vedtatt en bebyggelsesplan for området.

Klima

Parkering for bil: I møtet ble det diskutert mye omkring dagens parkering og hvordan denne fungerer. Parkeringen er full på dagtid da den benyttes av flere grupper (ansatte, elever, pendlere), men har grei kapasitet kveldstid. Dagtid fører situasjonen til vill-parkering. Elever som skal benytte svømmehallen dagtid vil benytte buss. Kveldstid tåler området flere biler. Det har tidligere blitt foreslått tiltak for å løse parkeringssituasjonen dagtid, f-eks. innføre avgift dagtid. Fylkeskommunen har ikke ønsket dette, og har lagt seg på en praksis med å tilby gratis parkering til alle sine ansatte. Kommunen ønsker derimot å begrense dette, slik at kollektivtilbudet kan bli styrket ved flere brukere. Administrasjonen ønsker ikke at det etableres flere parkeringsplasser i forbindelse med reguleringsplanen. Problemstillingen med parkering dagtid løses da ikke gjennom reguleringsplanen, men problemstillingen må omtales i planbeskrivelsen. Saken bør da løftes parallelt slik at en kan få til en bedre løsning enn dagens situasjon.

Parkering for sykkel: Det må settes krav til sykkelparkering. Det må inkludere transportsykler. Antallet plasser må sees i sammenheng med dagens tilbud i området. Kravet formuleres som en bestemmelse, og må ikke reguleres inn med eget formål.

Kollektiv: Det er flere oppstillingsplasser for buss. Dagtid er det grei dekning, men kveldstid og i helgene kunne tilbudet vært vesentlig forbedret.

Utredning energi: På møtet diskuterte vi hvordan en kan utnytte ulike energi-kilder i området. Det er her både en varmesentral og et kuldeanlegg til skøytebanen. I planbeskrivelsen må denne vurderingen fremgå. Målet er mest mulig klimanøytral energibruk i nye bygg.

Mobilitetsplan: Det må omtales i planbeskrivelsen hvordan man vil komme seg til og fra området. Det er som nevnt over noe dårlig kollektivdekning i dag. Selv om ikke reguleringsplanen kan løse utfordringene, er det viktig å løfte disse fram.

Sosial infrastruktur

Ikke aktuelt tema.

Teknisk infrastruktur

Vann: God kapasitet.

Avløp: God kapasitet.

Håndtering av overflatevann:

Det er i dag store utfordringer med overvann. Problemet forplanter seg langs hele Haugåsdaletstjenn og videre nedover langs vassdraget til Biejordene og Nidelva. (kritisk)

Ved videre utbygging vil det nåværende problemet bli verre. Det ligger en 1000 mm ledning under kunstgressbanen. Denne kommer fra et vassdrag lenger oppe som er rørlagt. Går i en kulvert, kommer ut på nedsiden av kunstgressbanen, og renner sør-vestover. Det kommer også overvann fra boligfeltet på andre siden av fylkesveien. Det må ut fra disse forholdene etableres en form for fordrøyning av vannet før det går videre.

Kunstgressbanen fordrøyer lokalt regn i dag. Det er mulig at grønne tak vil beholde noe av denne effekten. Det er usikkert per i dag om dette er noe kommunen vil kreve.

I møtet kom det fram at konsulenten alt har sett på problemstillingen, og er innstilt på å jobbe videre med å finne gode løsninger.

Renovasjon: Det lages egne avtaler der det ikke er husholdningsavfall.

Veg: Infrastrukturen i området er god. Det bør kun tillates varelevering inn til det planlagte anlegget. Konsulent vil vurdere å sette av plass mellom anlegget og fylkesveien for en adkomst til tekniske rom til svømmeanlegget (internvei rundt bygget).

Annet: Det ligger fjernvarmerør i grunnen mellom nytt anlegg og skøytebanen.

Sosiale forhold / møteplasser

Den største utfordringen med området er den manglende tilgangen med kollektiv. En er i stor grad avhengig av bil om man skal benytte området kveldstid, og dette vil da ekskludere flere personer. Det vil ikke blir en sosialt bærekraftig møteplass uten bedre kollektivdekning.

Universell utforming/TEK 17

Administrasjonen anbefaler å bygge med strengere klima/energi-krav enn forskriften sier. Arendal Eiendom ønsker også dette, men det er avhengig av bevilgninger.

Mange av detaljene tas i senere fase, detaljprosjektering, men nevnes likevel på oppstartsmøtet: Viktig med god plass til garderober, kafe, plasser for uttøying og ulike aktiviteter. Plassen må være stor nok.

Folkehelse

Støv og støy – ikke relevant.

Trafikksikkerhet

Det er trygg adkomst fra busslommer ved skolen.

Barn og unges interesser

En bør tilstrebe lik tilgang på alle arenaer uavhengig av sosioøkonomisk status. Tiltak som er aktuelle er ikke relevante for reguleringsplanen, men viktigheten av de kan løftes parallelt. Eksempler på tiltak er bedre tilgang med kollektiv og samarbeid med Arendal kultur mtp billetter.

Behovet for svømmehall må kartlegges og målgruppen beskrives, og hva som skal til for å imøtekomme behovet. Hvor mange elever per uke fra Arendal kommune har svømming på

timeplanen, og hvor kommer de fra? Kjørelengde, tidsbruk til elever for å komme dit, og kostnader med transport, og aller viktigst at det er kapasitet til å dekke behovet for svømmeopplæring. Det er tidligere gitt innspill om dette fra rådmannens stab oppvekst i starten av arbeidet med utredning av svømmeanlegg. Det er en forutsetning som påvirker barnas hverdag på skolen, og kvalitet/kvantitet på svømmeopplæringen.

Landskap/estetikk

Det er i mulighetsstudiet til bystyrets behandling vist skisser av en mulig utbygging. Skissene viser grønne tak. Administrasjonen er positive til skissene, da grønne tak vil myke opp landskapsrommet.

Friluftsliv, rekreasjon og idrett

Området er en del av et kartlagt friluftsområde med verdisetting svært viktig (Granestua-Assæv-Nordmarka).

Gjennom området går det en sti som kobler sammen banen og eksisterende asfaltert skiløype/rulleskiløype med lys rett vest for området. Bygartneren har flere ganger tenkt på å sprengte bort knatte for enden av eksisterende bane, for å få bedre adkomst til løypa. Ved etablering av den nye fotballbanen må stien flyttes og opparbeides i eksisterende eller bedre tilstand.

Fylkeskommunen er ute etter hallkapasitet. Elevtallet på Sam Eyde er nesten doblet i forhold til det som tidligere var planlagt. De leier i dag kunstgressbane og flerbrukshall av kommunen. Det leies til skolen på dagtid, foreninger osv. på kveldstid.

Administrasjonen har i internt møte sett på muligheten for å ha tilgang til det grønne taket.

Biologisk mangfold

Jf. kommunedelplan for Myra – Bråstad gjelder krav om kartlegging av entomologisk fagkyndig for garver. Saksbehandler har sett på dette, og legger ved tidligere utarbeidet rapport.

Det ligger et tjern i vest. Det er viktig å ta hensyn til både tjernet og dets kantsoner. I tillegg til naturmangfold, er tjernet også viktig i forhold til overvannsproblematikken. En åpen bekk tar imot mer vann enn et lukket system.

Bekker kan ikke lukkes iht. ny kommuneplan. Utgangspunktet er derfor at bekken i området skal ivaretas. Den kan legges om etter en grundig vurdering og plan for gjennomføring. Bekker kan unntaksvis lukkes, men kun dersom det ikke foreligger noe reelt alternativ.

Det ble i møtet diskutert om nyere krav i kommuneplanen skal slå inn når området fra før er avklart for byggeformål. Administrasjonen mener dette, da det nå er snakk om en ny detaljregulering.

Sjø og vassdrag

Det fremgår av pbl § 1-8 at det i 100-metersbeltet langs sjø og vassdrag skal tas særlig hensyn til natur- og kulturmiljø, friluftsliv, landskap og andre allmenne interesser. Dersom planen legger opp til byggetiltak nærmere enn 100 meter til sjø, skal annen byggegrense angis i planen. Den aktuelle byggegrensen i dette området må vurderes ut fra hvordan kantsonen til vannet ser ut.

Kulturminner og kulturmiljø

Ingen registreringer kjent for administrasjonen.

Landbruk

Ikke aktuelt tema.

Forurensning

I møtet ble det diskutert problematikk knyttet til dagens bruk av gummi-granulater. I dag er det for lite sideareal for å få til en hensiktsmessig håndtering av gummigranulat. Brøyting forårsaker granulat på avveie. Et bredere, asfaltert sideareal vil gi plass til brøytekanter. Granulat i snøen vil renne tilbake på banen. Nødvendig sideareal på gjenværende kunstgressbane må utvides og sikres slik at tilfredsstillende vedlikehold kan utføres.

For ny bane, og rehabilitering av den gamle, ønsker administrasjonen at det tas inn en bestemmelse om at gummigranulat ikke skal brukes (jf. krav i ny kommuneplan). Det henstilles til å bruke sand eller annet materiale i stedet.

ROS

Krav til ROS-analyse framgår av pbl § 4-3. Administrasjonen kjenner ikke til særskilte tema som bør sees på.

Eiendomsforhold

Gnr/bnr 445/61, 445/217, og 38/147 eies av Arendal kommune.

Gnr/bnr 445/1 eies privat.

Mulige/sannsynlige rekkefølgekrav

Tilkobling til rulleskiløypa

Etablering av sykkelparkering.

Opplegg for planprosess

Planen utløser ikke krav om konsekvensutredning.

Krav til innsendt planmaterie er listet på kommunens nettside.

Utbyggingsavtale

Ikke aktuelt da kommunen selv er utbygger.

Krav til oppstartsmeldingen

Beskrivende tekst om formål med planarbeidet

Kart med planavgrensning. Kartet skal være påført gnr/bnr.

Referat fra oppstartsmøte skal være vedlagt.

Nina Blomberg-Carlsen & Gidske Houge

04.07.2019

Saksbehandler
Referent

Dato

*Utgifter i forbindelse med "Melding om oppstart" må forslagsstiller dekke.
Det samme gjelder utgifter til nødvendig fagkyndig bistand i planbehandlingen, f. eks.
støyvurderinger, undersøkelser av forurensset grunn, arkeologiske undersøkelser o. l.,
uavhengig av når disse utføres.*

Overordna plan og styringsverktøy

Listen er sist oppdatert 10.02.2017

Planstrategi for Arendal kommune 2015-2019

Regional areal- og transportplan (ATP) (under arbeid)

Kommuneplanen 2013 – 2023

- Samfunnsdelen – Varm-Stolt-Utadvendt
[Kommuneplan 2011- 2021 \(PDF, 7 MB\)](#)
- Vedtatt plankart (08.10.14)
[Plankart - revidert 8. oktober 2014 \(PDF, 8 MB\)](#)
- Vedtatte bestemmelser (30.10.14)
[Reviderte bestemmelser og retningslinjer for kommuneplanens arealdel 2013-2023 \(PDF, 670 kB\)](#)

Kommunedelplaner – areal

- Kommunedelplan for Barbu (2007)
- Kommunedelplan Myra – Bråstad (2009)
- [Kommunedelplan for Sykkeltrafikk i Arendal](#) (2011)
- Kommunedelplan E18 Tvedestrand – Arendal (2012)

Temaplaner

<https://www.arendal.kommune.no/politikk-og-organisasjon/kommuneplan-planer-og-styringsdokumenter/kommunedelplaner/>

- [Kommunedelplan for bevaring](#) (2003)
- [Grønnstruktur - kommunedelplan](#) (2005)
- Helse- og levekårsplan 2015-2030
- Klima- og energiplan (2007)
- Landbruk tiltaksplan 2014-2017
- [Barnehage- og skolebruksplan \(PDF, 16 MB\)](#)
- Småbåthavner 2010-2020 - kommunedelplan
- Sti- og løypeplan (2009)
- Tidlig innsats - for bedre levekår 2023 - kommunedelplan
- Trafikksikkerhet – kommunedelplan (2009)

Tekniske planer

- [Vann, avløp og renovasjon - planer - Arendal kommune](#) (2014-2023)

- [Kommunens VA-norm](#)
- [Forskrift om avfall for Arendal, Froland og Grimstad kommuner.](#)
- [Veinorm for Arendal kommune \(PDF, 77 kB\)](#)

Behandlingsgebyr

[Plansaker - priser](#)

Sentrale føringer, bestemmelser og retningslinjer

- *Rikspolitiske retningslinjer for samordnet areal- og transportplanlegging (1993)*
- *Retningslinje for planlegging av riks- og fylkesveger (1994)*
- *Rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging (1995)*
- *Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag (1995)*
- *Rikspolitisk bestemmelse for kjøpesentre (2008)*
- *Statlig planretningslinje for klima og energiplanlegging i kommunene (2009)*
- *Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen (2011)*
- *Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging (2012)*

Generell informasjon

Planmateriale

Alt planmaterieell skal utarbeides av fagkyndige, jf. pbl. § 12-3. 12 ukers fristen for saksbehandling anses ikke som påbegynt før det innsendte planforslaget er fullstendig.

Det er et absolutt krav at digitale plankart leveres i henhold til standardene "Nasjonal produktspesifikasjon for arealplan og digitalt planregister".

[http://www.regjeringen.no/nb/dep/kmd/tema/plan--og-bygningsloven/plan/kart--og-planforskriften-.html?id=570324.](http://www.regjeringen.no/nb/dep/kmd/tema/plan--og-bygningsloven/plan/kart--og-planforskriften-.html?id=570324)

Planen kan ikke fremmes politisk før dette kravet er oppfylt.

Plangebyr

Det må betales gebyr for følgende i samsvar med enhver tids gjeldende gebyrregulativ:

- *Oppstartsmøte*
- *Førstegangsbehandling*

VEDLAGTE VEDLEGG NATURMILJØ OG BIOLOGISK MANGFOLD:

- Rapport ”Biologisk mangfold”, Asbjørn Lie; Agder naturmuseum og botaniske hage – oktober 2007
- Notat ”Forekomst av garveren i området rundt Arendal idrettspark”, Biofokus, 22.01.2009.

**Biologisk mangfold
Kommunedelplan Myra- Bråstad
Arendal kommune
Temautredning: naturtyper/vanndrag**

**Asbjørn Lie
Agder naturmuseum og botaniske hage
Oktober 2007**

Forord

Agder naturmuseum og botaniske hage har fått i oppdrag fra konsulentfirmaet grønn_strek å undersøke biologisk mangfold for bydelsplanen for Myra-Bråstad i Arendal kommune like utenfor Arendal sentrum. Undersøkelsen omfatter også vann og vassdrag. Konsulent Asbjørn Lie har stått for den praktiske gjennomføringen av prosjektet. Førstekonservator Per Arvid Åsen og førstekonservator Roar Solheim står faglig ansvarlig for hhv botanikk og zoologi på Agder naturmuseum. Våre kontakter i grønn_strek har vært Åse Hørsdal og Ruth Bjørneseth. Vi takker med dette for et hyggelig samarbeid under prosjektet.

Kristiansand, oktober 2007

Med vennlig hilsen

Per Arvid Åsen
Førstekonservator

Asbjørn Lie
Konsulent

Sammendrag og konklusjoner

Planområdet domineres av skog og med mindre områder med kulturlandskap rundt eldre småbruk/gårdsbruk. Det er flere mindre nyere og boligområder, skole og idrettsanlegg i området. Seljåstjenn er en del av et vassdrag som er varig vernet mot kraftutbygging og hvor rikspolitiske retningslinjer gjelder. I nedbørsfeltet rundt tjernet finnes gammel granskog (østsida) og kulturlandskap i gjengroing. Kulturlandskapet rundt Østensbu med flere naturtyper av skog som vi har verdisatt som viktig til nasjonalt viktig finnes i dette området. Eldre granskog i området nordøst for Østensbu utgjør den rikeste skogen i området. Denne er verdisatt som viktig/lokalt viktig. Sett under ett kan disse skogområdene vurderes som rik blandingsskog i lavlandet med verdisetting viktig (B-område). Det ble registrert en sjelden og truet art av fugl, dvergspett, under befaringen 18. april 2007 (tromming ved Østensbu, som indikerer hekking i området). Viktige naturtyper som bevares i kommunedelplanen bør forbindes med naturområder utenfor planområdet gjennom ubebygde viltkorridorer ut mot Lilleelv-vassdraget og andre tilgrensende naturområder. Eksisterende reguleringsplan for Østensbulia kommer i direkte konflikt med denne viltkorridoren. Disse områdene er enda ikke bygd ut. I forslaget til kommunedelplan vil området mot LNF nordvest for Seljåsen ha noe verdi som viltkorridor.

1. Innledning

1.1 Områdebeskrivelse

Området ligger like nordvest for Arendal sentrum og E18, og er et variert naturområde med kulturlandskap og en variert skognatur, med gran i rikere områder og edelløvskog (Østensbu) i og rundt kulturlandskapene. Heia sørvest i området mot E18 er dominert av noe skrynnere furuskog. Det er noen mindre tjern, Seljåstjenn og Smedplasztjern innenfor planområdet. Planområdet deles i to av veien mellom Myra og Stoa. Det noen mindre boligområder i området, Botteråsen ved Myra, Østensbulia nord for Stoa og et boligområde ved Romstølen under utbygging. I dette området ligger også Arendal Idrettspark med skøytebane og idrettsplass. Det er planer om å bygge ut videregående skole i området. Sør i planområdet strekker det seg et boligområde, Heidalen, opp mot Varden (områdets høyeste punkt). Det er et lite boligområdet med avkjørsel fra veien mellom Harebakken og Myra nordøst i området.

1.2 Premisser for planarbeidet

Følgende anmerkning er kommet fra Fylkesmannen i Aust-Agder, i høring til planprogrammet. *"Nedbørsfeltet til Lilleelv ligger delvis innenfor de nordlige delene av planområdet. Lilleelv ble vernet mot kraftutbygging i 1993, og RPR for verna vassdrag skal legges til grunn for kommunens forvaltning etter plan- og bygningsloven. Vassdragsvernet av Lilleelv var blant annet begrunnet i at nedbørsfeltet har meget stor verdi for naturvern, friluftsliv og fisk. Vi forventer følgelig at det ikke planlegges for bebyggelse innenfor nedbørsfeltet til Lilleelv."*

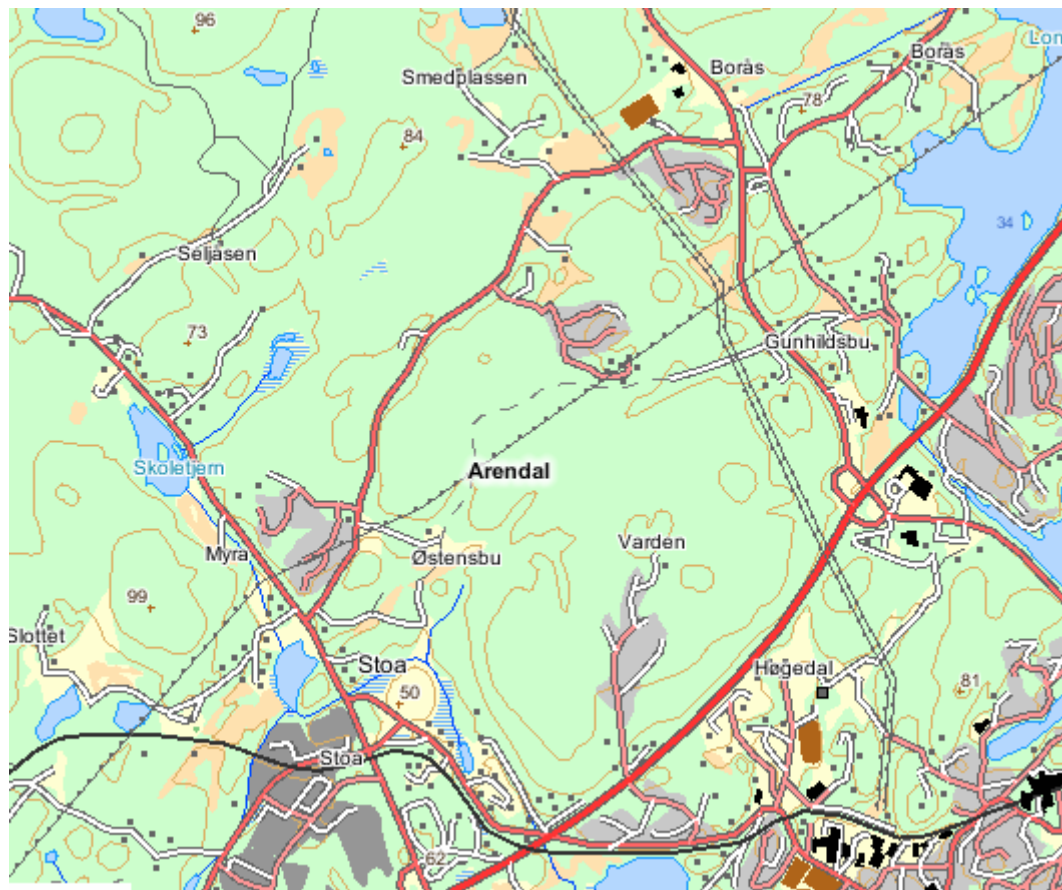
Angående biologisk mangfold: *"I forbindelse med kommunens naturtypekartlegging er det registrert en viktig lokalitet i området, Seljåstjenn (B-lokalitet). Tidligere registreringer har pekt ut Smedplasztjenn, et område langs bekken til Solborgvann, Langsæ og Rånakanalen som viktige områder. Disse områdene må ivaretas i planen. Det kan imidlertid ikke utelukkes at det finnes andre viktige områder innenfor planavgrensingen, og disse bør identifiseres i det videre planarbeidet."*

Når det gjelder registrering av truede arter (rødlistearter), er vi kjent med registrering av rødlistede sopparter ved Smedsplassen. Det kan imidlertid være potensiale for flere forekomster innenfor planavgrensingen, og nærmere undersøkelser må foretas for eventuelt å avdekke dette."

1.3 Verdisetting av naturtyper og viltområder

Naturtyper verdisettes som A- og B-områder, kriteriene for verdisettingen er fastsatt i DN-håndbok 13 under den enkelte naturtypen. A er høyeste verdi, nasjonalt viktig område, mens B er regionalt viktig område. Lokalt viktige områder gis verdi C.

Viltområder er vektet etter en skala fra 1 til 5. 1-2 er lokalt viktige områder, 3 regionalt viktige og 4-5 er nasjonalt til internasjonalt viktige områder jf. Vilthåndboka, DN-håndbok 11 (internettutgave).

Kart 1 Oversikt over planområdet.

2. Materiale og metode

Vi har gjennomgått offentlige databaser, i hovedsak Naturbasen (nettutgave) hos Direktoratet for naturforvaltning, og offentlige databaser for enkelte organismegrupper (sopp, lav, moser og karplanter). Området er befart i felt og danner grunnlag for områdebeskrivelsen og supplering av naturtyper. Økonomisk karverk med markslag er benyttet for å finne fram til rikere områder (bonitetsmarkeringer). Vi har hatt befaringer 21. desember 2006, 18. april og 11. juni 2007. Vi har i første rekke registrert vegetasjon med hovedvekt på karplantefloraen. Fugl, som er enkle å identifisere på lyd på denne årstiden, er registrert. Spesielt hakkespetter, hvor mange av artene er på listen over sjeldne og truede arter, er enklest å registrere på denne årstiden. Vi har innhentet data om fisk og ferskvannsundersøkelser fra Naturbasen.

3. Resultater

3.1 Status for området

Det er registrert et naturtypeområde, verdisatt som viktig og et vinterbeiteområde for rådyr og elg (viltområde, artsregistreringer) innenfor planområdet.

3.1.1 Naturtyperegistreringer

Det er registrert et naturtypeområde innefor planområdet, Seljåstjenn. Informasjonen nedenfor er kopiert fra Naturbasen til Direktoratet for naturforvaltning. Skoletjern (Haugåstjern), områdenummer BN00023603 ligger like nedstrøms i samme vassdrag, like utenfor planområdet. Dette området har samme naturtypebetegnelse og verdi som Seljåstjenn.

Områdenavn: Seljåstjenn **Områdenummer i naturbasen:** BN00023602

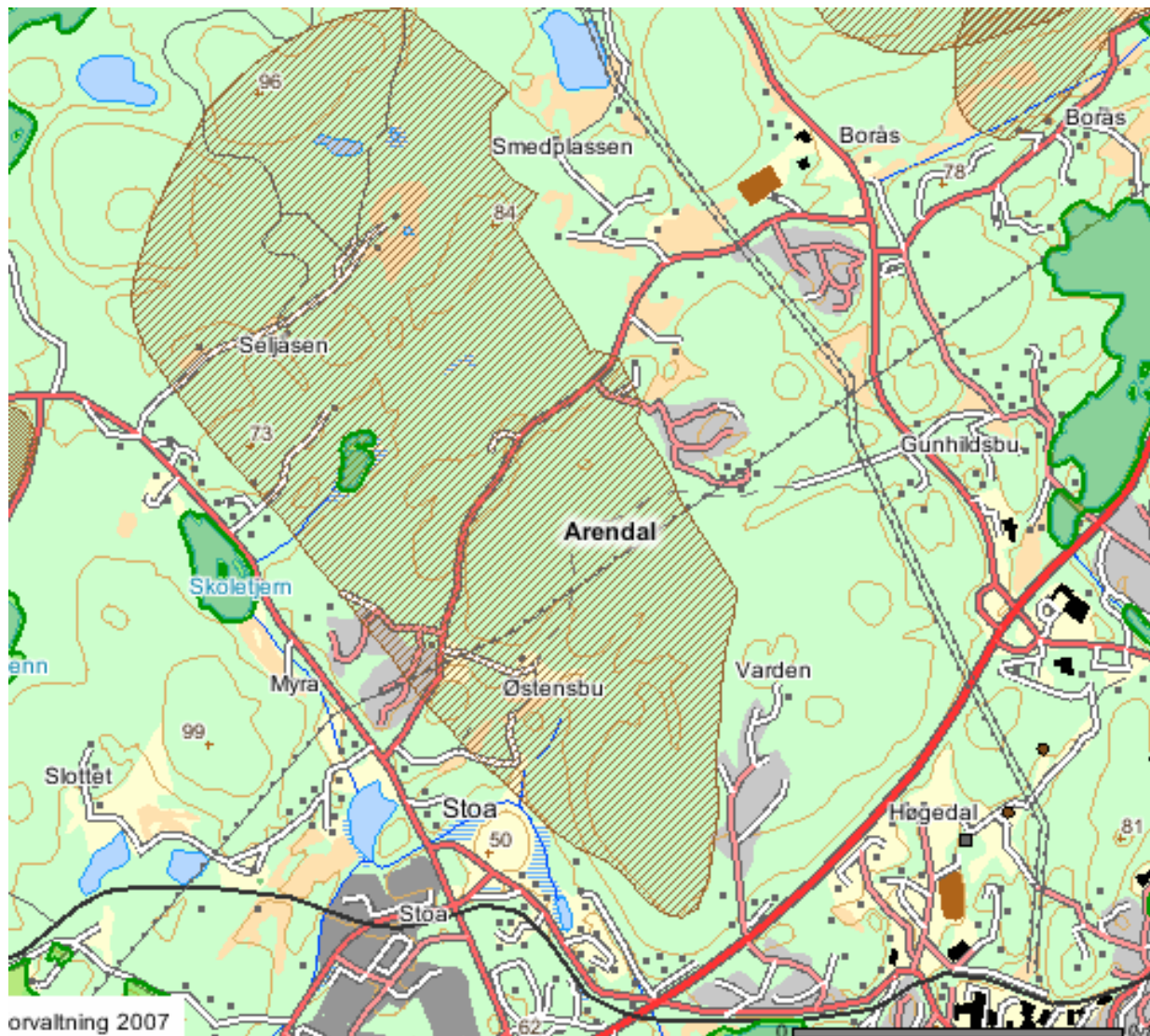
Naturtype: Ikke forsuret restområde **Verdi:** Viktig

Dato registrert: 30.10 2003

Områdebeskrivelse:

Beliggenhet/topografi/vannkvalitet: Lokalitetene omfatter en rekke innsjøer i Biebekk-vassdraget. Seljåstjenn og Skoletjern (Haugåsdaltjern) ligger øverst i den nordre greina av vassdraget (ved rv. 42 mot Evje), mens Sørsvann (42 m. o.h.) utgjør den sørlige greina. Disse greinene løper sammen ved Dalstjern (som sammen med det nedenforliggende Støatjern ikke er tatt med her pga. for stor grad av inngrep/forurensning). Solborgvann (Solbergvann) ligger lengre ned i Biebekken, på SØ-siden av E18. Sistnevnte er en del omgitt av bebyggelse og dyrket mark, mens de tre første er mest omgitt av skog, Skoletjern riktignok med veifylling lang mye av NØ-siden. Biebekk-vassdraget utgjør kanskje det mest kalkrike kystvassdraget (av en viss størrelse) i Agder-fylkene. Sørsvann er preget av lite nedbørfelt (mye grunnvannspåvirkning) og rik amfibolitt-berggrunn og har det høyeste kalknivået (14 mg Ca/l; usedvanlig kalsium-nivå til å være en så vidt høytliggende innsjø i Agder). Også Solborgvann nederst i vassdraget har høyt elektrolyttnivå (12 mg Ca/l), mens verdiene øverst i den N-re greina er litt lavere (6 mg Ca/l). Dette innebærer at disse innsjøene verken er- eller har vært forsuret. Næringsbelastningen (fosfor-belastningen) i Sørsvann (tot P 6 µg/l – oligotrof) er liten, mens den ser ut til å være moderat i Skoletjern og Solborgvann (tot P 15-17 µg/l – mesotrof-svakt eutrof, registrert i 2000), mens det er registrert betydelig høyere fosforverdier i området nedstrøms Solborgvann. Nedstrøms Solborg er også Biebekken forurenset fra gammel søppelfylling. Vegetasjonsbeskrivelse: Vann- og strandvegetasjon er ikke nærmere undersøkt. Seljåstjern og Skoletjern er noe myrpåvirket med en del torvstrender, mens Sørsvann har rikt utviklet strandvegetasjon i beskyttede bukter (trolig mest takrør, elvesnelle, noe sjøsvaks). Biomangfold og sjeldne arter Vassdraget har svært gunstig/rik vannkvalitet med rike og spesielle biosamfunn. Vassdraget inkluderer flere ”klassiske” lokaliteter der det er registrert usedvanlig store forekomster av mange sjeldne og rødlistede øyestikker-arter. I Skoletjern er 19 arter av øyestikkere registrert, hvorav 3 rødlistede i kategori sjelden (R) (*Brachytron pratense*, *Leucorrhinia pectoralis*, *Orthetrum coerulescens*). Forekomstene synes å ha gått noe tilbake etter veifylling ble anlagt. I Sørsvann er det registrert 15 arter til sammen, hvorav 2 rødlistede (*Brachytron pratense*, *Orthetrum coerulescens*). I Seljåstjern er det registrert 2 rødlistearter (*Brachytron pratensis*, *Leucorrhinia pectoralis*), mens det i Solborgvann er samlet 21 arter, hvorav 3 rødlistearter (*Brachytron pratense*, *Orthetrum coerulescens*, *Sympetrum flaveolum*). Bekkestrekningen fra Solborgvann og opp til Daletjern er en gammel lokalitet for elvemusling, sist registrert ca 1940. Vassdraget har relativt rike fiskesamfunn, med ørret, røye, suter, abbor og ål.

Kilde: <http://dnweb5.dinrat.no/nbinnsyn/asp/faktaark.asp?iid=BN00023602>

Kart 2 Registrerte naturtyper og viltområder innenfor plangrensa til bydelsplan for Myra-Bråstad. Det store området er registrert som vinterområde for elg og rådyr, vekt 1. Seljåstjenn er registrert som naturtypen: ikke forsurede restområder.

Kilde: <http://dnweb5.dinrat.no/nbinnsyn/>

3.1.2 Viltområder (artsregistreringer)

Det store området (brun skravering) er registrert som vinterområde for elg og rådyr (vekt 1, begge områdene).

Det er ikke registrert inngrepsfrie naturområder (INON) i tilknytning til reguleringsplanområdet. Se lenke nedenfor.

3.2 Sjeldne og trede arter (Rødlistearter)

Sopp

I brev fra Fylkesmannens miljøvernnavdeling er det opplyst at det kjente registreringer av sopp i området ved Smedsplassen. Fra Rune Sævre har vi fått oppgitt at det dreier seg om bittermusserong og eikeløksopp (disse registreringene ble ikke funnet i norsk soppdatabase).

Områdene lenger sørover langs Lille-elvvassdraget er rikere, og her er det gjort langt flere registreringer av sjeldne og truede sopparter (Sagevannet, Sørsvann). Området som omfatter byplanen for Myra-Bråstad er generelt mye fattigere, bl.a. med færre blåveisforekomster og annen rik vegetasjon, jf telefonsamtale med lokal soppkyndig, Tove Dahl, på Bjorbekk. Hun er godt kjent med soppfloraen i området. Se også beskrivelsen av Lilleelv-vassdraget i områdebeskrivelsen for Seljåstjenn – her er det registrert tre rødlistede øyenstikkerarter.

3.3 Egne registreringer

3.3.1 Naturtyper

Kulturlandskap og skog

Det er eldre kulturlandskap ved

- Østensbu
- Seljåsen
- Smedplassen
- Myra
- Romstølen og
- Heidalen

Bare mindre deler av disse er i aktivt bruk som slåtteemark. De fleste kulturlandskapene er i gjengroingsfaser, og utgjør en mindre andel av planområdet som domineres av skog.

Østensbu

Det biologisk rikeste området fins rundt Østensbu, et variert område med gamle trær, mindre slåtteengområder (fulldyrket), granplantefelt. Området består av en mosaikk av landskapselementer. Området er derfor vanskelig å plassere til en veldefinert naturtype. Flere skogteiger rundt kulturmarka kan kartlegges som naturtyper av høy verdi.

Det gjelder gammel lauvskog (ospeholt, område D) som også er viktig biotop for viltet (spetter), gammel lauvskog (område E) og rik edellauvskog (lågurteikeskog, område C). Det er registrert blåveis, marianøkleblom og tannrot tilknyttet kulturlandskapet rundt gården. Dette er arter som ellers er sjeldne innenfor planområdet.

Seljåsen og Smedplassen er tidligere småbruk som ikke lenger i drift. Disse områdene vurderes ikke ha regional eller nasjonal verdi som kulturlandskap. Det skal være registrert truede arter av sopp ved Smedplassen (jf. brev fra Fylkesmannens miljøvernaveiding, se innledningen).

Rundt de øvrige nevnte områdene fins elementer av kulturlandskap av mindre størrelse, som vi ikke vurderer å ha høy verdi som naturtype.

Skog

Som nevnt ovenfor fins det elementer av gammel lauvskog (ospeholt), gammel edellauvskog (eikeskog), lauvstrær (store gamle tre), rik edellauvskog (lågurteikeskog) ved Østensbu.

Gammel barskog/ Rik blandingsskog i lavlandet

Det er forholdsvis mye eldre granskog på bedre bonitet (høy bonitet) innenfor planområdet, det største området ligger mellom Heidalen, Østensbu og Hestehagen sentralt (område G) i den østlige delen av planområdet. Spredt i området fins fuktige partier med storbregneskog og små fuktdrag (myr med bl.a. elvesnelle og bukkeblad). Skogstorkenebb (høystaude) er registrert med en liten forekomst. Skogen her har en god sjiktning. Området på nordsida av

Østensbu har stort innlag av eik som gradvis går over i lågurteikeskog mot kulturlandskapet ved gården (område C). Grana er i spredning inn i dette området.

Rik blandingsskog i lavlandet er en naturtypen som er tatt inn i den siste utgaven av DN-håndbok 13 er en god betegnelse på mye av skogen i området. Boreonemoral blandingsskog med gran osp og eik som de vanligste treslagene, skogen i større del av området har sterkt naturskogspreg, mye av skogen har middels og høy bonitet . Dersom vi ser området med granskog og overganger inn mot eikeskogen ved Østensbu.

Verdisetting: Skogen sentralt mellom Heidalen, Østensbu og Hestehagen verdisettes som regionalt/lokalt viktig område som gammel barskog. Disse skogområdene sett under ett verdisettes som viktig/lokalt viktig, vurdert som rik blandingsskog i lavlandet.

Rik edellauvskog (lågurt-eikeskog)

Lågurt-eikeskogen på nordsida av Østensbu kan verdisettes som viktig/lokalt viktig (område C)

På østsida av Seljåstjenn (område B) fins det gammel granskog med stor andel stående død ved og læger (liggende død ved). Området mellom Seljåsen og Solheim/Smedplassen har mye eldre gran, denne er mindre sjiktet enn øvrige skogarealer som er nevnt.

Området på østsiden av Seljåstjenn kan verdisettes som viktig/lokalt viktig.

Vilt

Det ble hørt tromming av dvergspett like ved gården Østensbu (område F) ved befaringen 18. april 2007. Det indikerer at arten hekker i området (viltområde). Dvergspett er med på den norske listen over sjeldne og truede fuglearter som sårbar. De fins en eldre ospebestand i tilknytning til kulturlandskapet med flere spettehull (flaggspett varslet, nyhakkert reirhull ved befaringen 18. april område D). Området har verdi som naturtype (gammel lauvskog) og som viltområde. Det ble registrert et hekkefunn av flaggspett like nord for bebyggelsen under befaringen 11. juni 2007. Det ble registrert svartspett ved Seljåstjenn ved befaringen 21. desember 2006. Det ble ikke gjort andre spesielle registreringer av fugl i området for øvrig.

DVERGSPETT

Rødlistestatus: Listet som «hensynskrevende» i Norge og i Norden. **Utbredelse:** Temmelig vanlig i løv- og blandingsskog over hele landet, unntatt på sørvestkysten av Vestlandet der den er mer sjelden. **Habitatbruk:** Stand- og streiffugl. Prefererer åpent skogland, kantsoner i kulturlandskapet, men er meget tilpasningsdyktig og tilgangen på lettbehandlede, råtnende trevirke synes å være av større betydning enn treslag og høyde. **Trussel:** Dvergspetten er blant de artene som rammes av det moderne skogbruket som innebærer avvirkning av gamle løvtrær og nedhugging av løvtrebestander som erstattes med tett barskog. **Kartlegging:** Leveområdet er kartleggingsenheten og har vekttall 3-4.

Status for dvergspett jf. DN-håndbok 11

GRØNNSPETT, SVARTSPETT, FLAGGSPETT og TRETÅSPETT

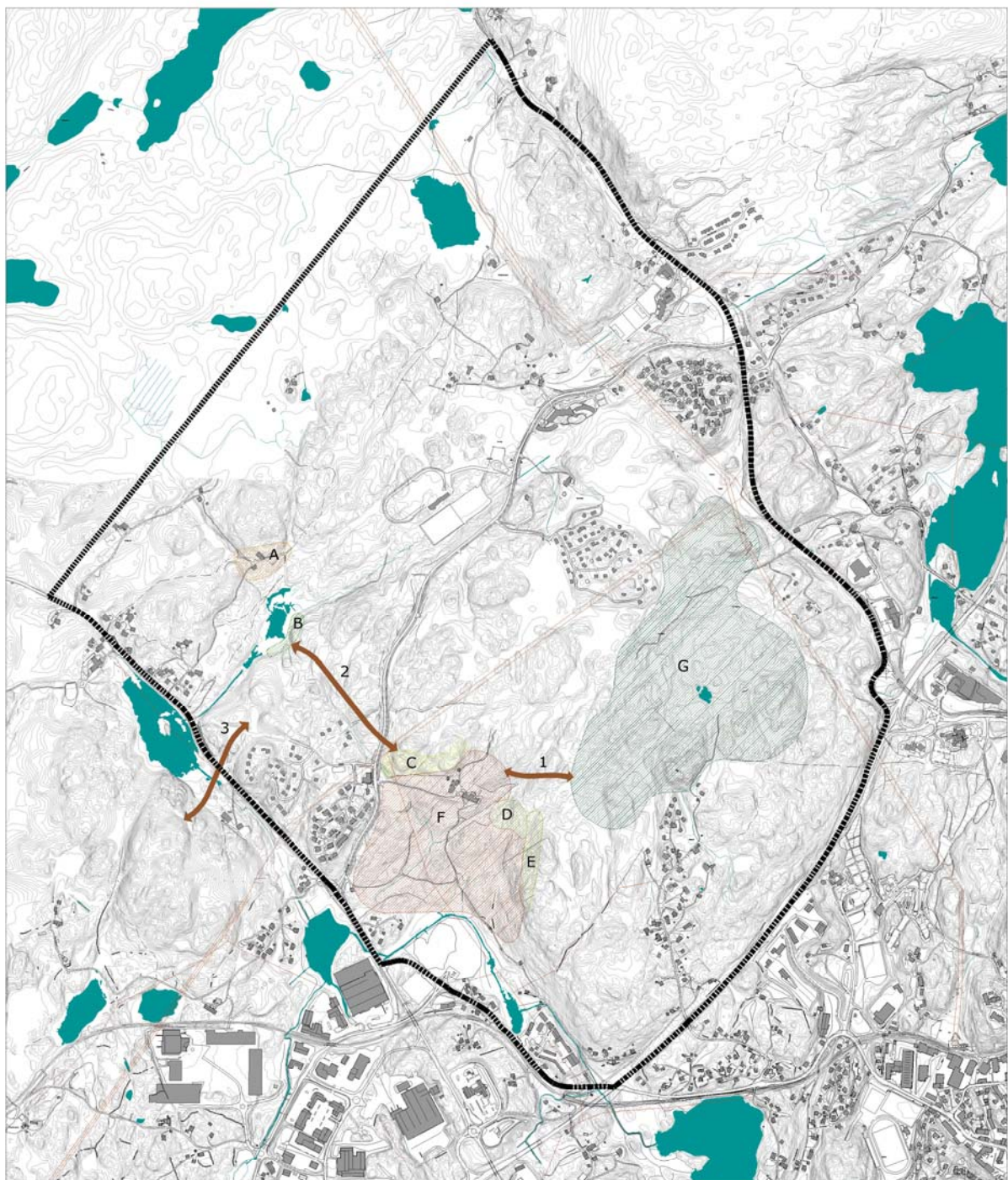
De vanligste spettartene på landsbasis. Vurderes regionalt og lokalt. Se gruppen «spettefugler». Vekttall 1-3.

Status for hakkespetter, jf. DN-håndbok 11

Det ble registrert spor etter beveraktivitet i skogen like nordvest for Selåstjenn under befaringen 18. desember 2007.

Viltkorridorer

Den rikeste skogen (område G) bør tas vare på i grønnstrukturen i planen. Disse områdene bør forbindes med omkringliggende områder med ubebygde korridorer for spredning av vilt (virveldyr med unntak av fisk) og annet dyreliv (1,2 og 3). Vi har antydnet et korridor mellom Østensbu og Selåstjenn (like nord for det utbygde området i Østensbulia. Ubebygde områder langs Lilleelv- vassdraget vil forbinde området med naturområder utenfor planområdet -1. Det er en naturlig viltkorridor på østsida av Haugåstjern mot Haugåsen (Kommunedelplan for Stoa).

Naturmiljø

	Viltkorridor		Rik blandingsskog
	Gammel granskog		Lågurt eikeskog
	Kulturlandskap i gjengroing		Gammel lauvskog
			Viltområde (dvergspett)

Konsekvensutredning

Rev. | Dato | Sign. | Kontr. | Korreksjon

Arendal kommune

Kommunedelplan
Myra - Bråstad
Temakart KU
Naturmiljø

Agder
naturmuseum
og botanisk hage

Skala: 1:10 000 (A3)

Dato: aug. 07

Prosjektbr.: 0677

Tegningssk.: RHB / AL

Sign.: Kontr.: Rev:

Litteratur

Direktoratet for naturforvaltning. 2006. Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13. 2.utgave (internettversjon).

Linker til databaser

Norsk lavdatabase: <http://www.nhm.uio.no/botanisk/lav/>

Norsk mosedatabase: http://www.nhm.uio.no/botanisk/nxd/mose/nmd_b.htm

Norsk Soppdatabase: http://www.toyen.uio.no/botanisk/nxd/sopp/nsd_b.htm

Inngrepsfrie områder (INON 01 03, Direktoratet for naturforvaltning):

<http://dnweb5.dirnat.no/inon/>

Direktoratet for naturforvaltnings naturbase: <http://dnweb5.dirnat.no/nbinnsyn/>

Internettutgaven av DN-håndbok 13, 2. utgave finnes på

<http://www.dirnat.no/content.ap?thisId=500000268&language=0>

Direktoratet for naturforvaltning, 2000 Viltkartlegging – DN Håndbok 11:

<http://www.dirnat.no/multimedia.ap?id=3041>

Internettutgaven av den norske rødlisten finnes på Artdatabankens hjemmeside

<http://www.artsdatabanken.no/Default.aspx?m=2>

Rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag,

http://www.regjeringen.no/nb/dep/md/dok/lover_regler/retningslinjer/1994/T-1078-Vernede-vassdrag.html?id=425432

Notat 22.01.2009

Forekomst av garveren i området rundt Arendal idrettspark

Bakgrunn

På bakgrunn av informasjon om funn av den kritisk truede garveren - *Prionus coriarius* i 1990 innenfor det planlagte utbygningsområdet rundt Arendal idrettspark ved Myra, tok Arendal kommune kontakt med BioFokus for en undersøkelse av selve utbygningsområdet. Målet med undersøkelsen var å gi en vurdering av områdets potensial som leveområde for garveren.

Om garveren – *Prionus coriarius*

Garveren er en av Norges aller største biller, med en kroppslengde på opp mot 4,5 cm. Til tross for den imponerende størrelsen eksisterer det kun omkring 30 registrerte funn av denne trebukken fra Norge, hvorav de aller fleste stammer fra slutten av 1800-tallet og begynnelsen av 1900-tallet. Etter 1960 vet vi om bare 5–6 funn, hvorav fire stammer fra Arendal og ett fra Barmen i Risør. Tre av funnene gjort i Arendal er fra Floddaområdet ved Myra, og ble antagelig gjort i henholdsvis 1984, 1990 og 1991. Det siste funnet i Arendal (og i Norge) ble gjort i 2003 ved Songe. Fylkesmannen i Aust-Agder har i det siste også mottatt et par opplysninger om mulige observasjoner av garveren i Arendalsområdet i løpet av de siste årene, men disse observasjonene er ikke verifisert. Vi har på bakgrunn av disse dataene lite informasjon om hvor garveren faktisk finnes i dag, og artens utbredelsesområde ser ut til å begrense seg til noen få lokaliteter langs kysten av Aust-Agder. De få funnene som er registrert de siste 50 årene er en god indikasjon på at arten har gått sterkt tilbake her i landet, og dette er også hovedårsaken til at garveren ble vurdert som kritisk truet på siste rødliste (Ødegaard m.fl. 2006).

Fra våre naboland og lenger sørover i Europa vet vi at garverens larver lever nede i jorda inni kraftige, morkne trerøtter. Treslaget er ikke så viktig, men larven er avhengig av høye sommertemperaturer for en vellykket utvikling. Derfor vil garveren velge ut grove, stående døde trær eller stubber som står soleksponert som utviklingssubstrat. Det er også viktig at jorden rundt røttene holder en høy temperatur. I Norge vil arten derfor foretrekke et tynnere jordsmonn på berggrunn (grunnlendt skogsmark med mye berg i dagen) eller sand. Den kan også leve på røtter av bøk og eik i åpne og varme beitehager, slik den blant annet er funnet i Sverige. Kravet om høye sommertemperaturer for larven, sammen med menneskenes utbygging, hogst og annen arealbruk på egnede leveområder, er det som i størst grad begrenser artens utbredelse i Norge.

Den voksne billen lever kun i 2–3 uker og er i følge litteraturen normalt fremme fra siste halvdel av juli til utgangen av august. Det ser ut som de nyeste funnene av garveren i Norge er gjort i juli, og det er mulig at dette er det beste tidspunktet for å finne den voksne billen. Billen er aktiv i skumringen på varme kvelder og har en tendens til å bli tiltrukket av lys. Slik ble nok mange av individene fanget tidligere i Norge, og dyr tiltrukket av lys er en vanlig måte å treffe på arten i andre land. I alle fall den ene billen som ble funnet på Flodda, rett utenfor området, ble da også fanget i en lysfelle. De to andre funnene som vi har klart å få opplysninger om, ble gjort på henholdsvis en vei (trolig påkjørt) og sittende ved basisen av en trestamme (antagelig gran).

Et ubesvart spørsmål er hvor langt de voksne billene normalt flyr for å finne en partner og for å finne en passende plass å legge egg. Hvis vi ser på andre store billearter med tilsvarende levevis, er det lite som tyder på at garveren flyr særlig langt. Studier på eikehjorten viser at hannen flyr ca. 1 km og hunnene omkring 600 m vekk fra klekkestedet. At garveren normalt skulle fly noe særlig lengre enn dette tror vi ikke er tilfelle. Det betyr at de 3 individene som ble funnet i Flodda-området i 1984, 1990 og 1991 antagelig kommer fra en populasjon i nærheten, sannsynligvis innenfor en 1 km radius. Det er derimot ikke sikkert at dyrene ble klekket innenfor det aktuelle utbygningsområdet, til tross for at det ene dyret visstnok ble funnet ved basis av et grantre 20–30 m inn i området ved Flodda i øst.

Befaringen av området

15. januar 2009 foretok BioFokus en befaring av det planlagte utbygningsområdet. Området består av et allerede utbygd idrettsanlegg (en kunstisbane, en kunstgressbane og en grusbane), vei inn til disse anleggene, en større parkeringsplass og et område med fyllmasse fra utbyggingen. Alt dette er lokalisert sørøst i området. De to fotballbanene ble bygget i 1992-93 og kunstisbanen ble oppsatt i 2004. Det resterende området består stort sett av middels til fattig barskog og blandingsskog, med tresatt myr i de lavereliggende partiene. Det er et lite område med grove stubber av gran ute på drenert myr øst i området mot Flodda. Små flekker med røtter i egnet jordsmonn her kan ikke helt utelukkes, men stubbene står i en nordvest-vendt skogkant og får ikke mye lys. I øst ved Flodda er det også et lite område med bearbeidet land som grenser opp mot vei. Helt nord, opp mot Seljåsheia, er det plantet granskog, mens det ellers er furuskog og blandingsskog dominert av furu, bjørk og gran. Det er også partier hvor blant annet eik og selje er mer dominerende treslag. Skogsområdet bærer sterkt preg av hogst og eldre trær er uvanlig i området. Noen lite nedbrutte læger forekommer enkelte plasser, men det er nesten ingen stående døde trær. Mesteparten av dødvedmengden utgjøres av stubber etter hogst, og en del av disse er godt nedbrutte, noe som viser at hogsten har foregått over flere perioder. For 20 år siden kan stubber etter hogst muligens ha vært soleksponert og egnet som substrat for garveren. Landskapet er småkupert, men toppene er ikke høye nok til å gi noe særlig solinnstråling til marksjiktet. Det nordlige partiet av området heller mot sør, men ikke nok til å få noen god effekt av innstrålingen. I tillegg gir den tette skogen mye skygge. Det var kun i nordkanten av kunstisbanen at enkelte små topper (ca. 10 m²) fikk god innstråling, og her kan muligens temperaturen om sommeren bli høy nok for larvene til garveren. Det var et par stubber på disse skrentene som ble delvis undersøkt, men det var ingen tegn til angrep av garveren. Stubbene var heller ikke av større dimensjoner. Selv om det ikke kan utelukkes helt, så det heller ikke her ut som det var gode nok leveforhold for garveren. Et annet poeng er at disse små toppene antagelig først fikk økt solinnstråling etter at kunstisbanen ble oppført i 2004, da skogen i forkant av toppene ble fjernet. Vi syntes heller ikke at jordsmonnet på lokaliteten så ut til å være optimalt for garveren.

Konklusjon

Innenfor det planlagte utbygningsområdet er det i hovedsak tett, ung skog, noe som passer dårlig med garverens krav til en åpen, soleksponert skog med eldre trær og en god del død ved. Skogen er hardt drevet og det er lite død ved av større dimensjoner i området og dette gir få mulige utviklingsplasser for garverens larver. Der det er myr er det i tillegg alt for vått og kaldt for arten. Basert på vår tilgjengelige kunnskap om garverens biologi konkluderer vi med at det er lite sannsynlig at garveren finnes innefor det angitte utbygningsområdet i dag. Det er derimot sannsynlig at det fortsatt finnes

populasjoner av garveren på mer gunstige plasser i nærheten, og at videre utbygging her vil føre til en desimering av artens leveområder og dermed true dens videre eksistens i Norge. Arendal kommune har antagelig en betydelig del av denne artens gjenværende bestand i Norge. Ut fra regjeringens mål om stans i tapet av biologisk mangfold innen 2010, bør det raskt fremskaffes mer kunnskap om artens utbredelse og levevis, slik at den i fremtiden kan forvaltes på en forsvarlig måte.

Litteratur:

ArtDatabanken 2006-06-11. Faktablad: *Prionus coriarius* – taggbock. Förf. Bengt Ehnström 1999.

Artsdatabanken 2006. Faktaark nr 68.

<http://www2.artsdatabanken.no/faktaark/Faktaark68.pdf>

Ehnström, B. & Holmer, M. 2007. [Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna](#).

Skalbaggar: Långhorningar Coleoptera: Cerambycidae. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Ødegaard, F., Andersen, J., Hanssen, O., Kvamme, T. & Olberg, S. 2006. Biller - I: Kålås, J.A., Viken, Å. & Bakken, T. 2006. Norsk Rødliste 2006 – 2006 Norwegian Red List. Artsdatabanken, Norway.

Vennlig hilsen
BioFokus

Stefan Olberg
Biolog